

מעשה מאבדת בת מלך 01 – דף מקורות

(מעשה מאבדת בת מלך)

ענה ואמר: בדרך ספרתי מעשה שכל מי שהיה שומעה היה לו הרהור תשובה. וזו היא:
מעשה במלך אחד שהיו לו ששה בנים ובת אחת. ואותה הבת היתה חשובה בעיניו מאוד והיה מחבבה ביותר והיה משעשע עמה מאוד.

פעם אחת היה מתוועד עמה ביחד באיזה יום ונעשה ברוגז עליה ונזרקה מפיו דיבור:
 שהלא טוב יקח אותך (דער ניט גוטער זאל דיך נעמען).
 בלילה הלכה לחדרה, ובבוקר לא ידעו היכן היא. והיה אביה מצער מאוד והלך לבקשה אנה ואנה.

1. חיי מוהר"ן צד'

מעשה של בת מלך המסימת בחר של זהב ומגדל של מרגלית הנדפסה בספרי מעשיות ספור
 א' לדעתנו שיכת על התורה המתחלת פתח רבי שמעון בלקוטי א' סימן ס'

2. זהר חלק א קסה ע"ב

עלמא תתאה לא אתער לגבי עלמא עלאה, אלא כד אינון דודאים יהבין ריחא לימינא, כיון דאינון
 יהבין ריחא לימינא, וימינא אתער לגבי עלמא עלאה, מיד עלמא תתאה אתער לשאלא מה
 דאצטריך. מה כתיב, (בראשית ל) ותאמר רחל אל לאה תני נא לי מדודאי בנה, הב לי ברכאן
 מההוא אתער, דאינון דודאים דאתער לגבי סטר ימינא. כדין עלמא עלאה בחדוה, בשעשוע,
 אתיב לגבה, ואמרת המעט קחתך את אישי, כאמא לגבי ברתא. ואי הכי בעלה דעלמא עלאה
 יעקב איהו. לאו הכי, אלא תיאובתא דאבא תדיר, לאו איהו, אלא לגבי ברתא דנא, (דאיהו) דהאי
 בת, רחימו דיליה לגבה תדיר, בגין דאיהו בת יחידאה בין שית בנין, ולכל אינון שית בנין, פליג
 לון חולקין ונבזבזן ומתנן, ולה לא פליג, ולית לה ירושתא כלום, ועל כל דא, איהו אשגח בה
 בתיאובתא ורחימו יתיר מכלא. ברחימו דיליה קרא לה בת, לא ספיק ליה דא, וקרא לה אחות,
 לא ספיק ליה דא, קרא לה אם בשום אמה, לא ספיק ליה דא, קרא לה בשמיה, דכתיב, (איוב
 כח) והחכמה מאין תמצא, חכמה ודאי. ועל דא, עלמא עלאה אמרת לגבה, המעט קחתך את
 אישי, דכל רחימו דיליה אתמשך לך לגבך ועל דא. בשעשועא ורחימו אימא לגבי ברתא.

[העולם התחתון לא מתעורר לעולם העליון, אלא כשאותם דודאים נותנים ריח לימין. כיון שהם
 נותנים ריח לימין, והימין מתעורר לעולם העליון, מיד העולם התחתון מתעורר לשאל מה
 שצריך. מה כתוב? ותאמר רחל אל לאה תני נא לי מדודאי בנה. תן לי ברכות מאותה
 ההתעוררות של אותם דודאים שמתעורר לצד הימין. אז העולם העליון בשמחה, בשעשוע,

משיב אליה, ואומרת המעט קחתך את אישי, כאם אל בתה. ואם כך, בעלה של העולם העליון הוא יעקב? לא כך, אלא תשוקת האב תמיד אינה אלא כלפי הבת הזו, (שהיא) שבת הזו אהבתו אליה תמיד, משום שהיא בת יחידה בין ששה בנים, ולכל אותם ששת הבנים חלק להם חלקים ואוצרות ומתנות, ולה לא חלק, ואין לה ירשה כלום, ועל כל זה הוא משגיח בה בתשוקה ואהבה יותר מן הכל. באהבה שלו הוא קורא לה בת. לא הספיק לו זה, וקרא לה אחות. לא הספיק לו זה, קרא לה אם בשם אמו. לא הספיק לו זה, קרא לה בשמו, שכתוב והחכמה מאין תמצא, חכמה ודאי. ועל כן העולם העליון אומרת לה, המעט קחתך את אישי, שכל אהבתו נמשכה לה אליה ועל זה, בשעשוע ואהבה האם אל הבת].

3. מדרש רבה ויקרא - פרשה ד פסוק ב

א"ר לוי משל לעירוני שהיה נשוי בת מלכים אע"פ שמאכילה כל מעדני עולם אינו יוצא ידי חובתו למה לפי שהיא בת מלכים כך כל מה שיפעל אדם עם נפשו אינו יוצא ידי חובתו למה שהיא מלמעלה

4. מהר"ל, תפארת ישראל ג'

אמנם לא תשבע מצות ומעשים טובים במה שהיא עומדת בתחתונים בגוף האדם, שדבר זה ממדרגת עצם הנפש שהיא מלמעלה ולכך אינה מושלמת בתחתונים בגוף החמרי, וכיון שאינה מושלמת אינה שבעה מצות ומעשים טובים רק היא משתוקקת תמיד להיותה מושלמת לגמרי, ואינה מושלמת עד שתבא אל התכלית במה שהיא עצם אלהי מלמעלה. וזה שהוא מדמה אותה אל בת מלך שנשאת לעירוני ועם שהוא נותן לה כל מעדני עולם אינו יוצא ידי חובתו עמה מפני שהיא בת מלך והיא מתחברת אל עירוני הזה, ואם כן תמיד היא חסרה כאשר היא עם העירוני הזה וכל אשר נותן לה סוף סוף היא עם העירוני שאינו זיווג שלה, ולכך לא יכול לעשות כפי הראוי לה שהיא בת מלך שעל כל פנים היא מתחברת לעירוני ולא מלך ולכך אינו יוצא ידי חובתו עמה.

5. שבועות דף ט ע"א

אמר רב יהודה אמר שמואל מאי טעמא דר' יהודה אמר קרא ושעיר עזים אחד לחטאת לה' חטא שאין מכיר בו אלא ה' יהא שעיר זה מכפר והאי מיבעי ליה לכדריש לקיש דאמר ריש לקיש מה נשתנה שעיר של ר"ח שנאמר בו לה' אמר הקדוש ברוך הוא שעיר זה יהא כפרה על שמיעטתי את הירח.

6. מתוך חיים גרביצר, פישל שניאורסון

הרבי פתח ואמר בזה הלשון: "אדם שאבד אבידה, אפילו ייסוריו גדולים ביותר, הרי הם בטלים בשמחה שהוא שמח כשאבידתו חוזרת. והרי זהו ענין המצוה הגדולה והקדושה של השבת אבידה - שיהיו משיבים לאדם את אבידתו. והרי אני אומר לך, כי באמת כדאי לו לאדם לחרף נפשו לשם מצוה זו ולהחיות את הנפש המתעטפת, שאינה יכולה למצוא את אבידתה. אלא שישנן כאן מדרגות שונות. יש אדם שאבד אבידה ויודע, על כל פנים, היכן אבד. ממילא יודע הוא, היכן לבקש, ויכול למצוא בהקדם. אך אוי לו לאדם שאינו יודע היכן איבד, שממילא אינו יודע כלל היכן לבקש. אלא שטוב הוא שיוודע, לפחות מתי אבד, שמתוך כך יכול הוא לחשב ולשער, היכן היה בשעת האבידה, וממילא יודע היכן לבקש. אך קשה שבעתיים לאדם שאינו יודע אפילו מתי אבד, וממילא אינו יודע כלל, היכן לבקש. אלא שאף על פי כן אין הרע גדול כל כך בשעה שיוודע, כיצד אבד. משום שאדם כשהוא מתבונן ומבין, כיצד איבד, ממילא מיטיב הוא לדעת, היכן וכיצד לבקש. אבל כשאינו יודע אפילו כיצד איבד, מכל מקום טוב שיוודע, לפחות, מה אבד. שכן יודע, לכל הפחות, מה לבקש. אך אוי לו לאדם, שאינו יודע אפילו מה אבד, שמתוך כך אינו יודע היכן לבקש, ואינו יודע מה לבקש. אלא שאף על פי כן אין הרע גדול לאין-קץ, אם יודע, לפחות, כי בכלל אבד אבידה. אדם שיוודע שאבד, הרי הוא מבקש. והמבקש מוצא. "יגעתי ומצאתי תאמין" - אדם מאמין ומחוייב להאמין, כי היגע ומבקש סופו שימצא. ואם הוא לא ימצא, הרי משהו בעולם ימצא ובכל עוצם ההתלהבות של קיום-מצוה ישיב לו את אבידתו. הרי על הכל צופיה עינא פקיחא, עינו הפקוחה של בעל הרחמים הגדול, המשיב לכל אדם אבידתו.

7. רבקה מרים

האבדה המשיכה לתור אחר בעליה. סימניה נשרו זה מכבר, היא נראתה, בחלוק העיתים, ככל אבדה אחרת. הבעלים לא תר אחריה. מזמן לזמן היה רואה בת-דמותה עוברת על פניו ומשהו נע בו, משהו עמום שלא הגיע לידי ממש, כמו ריח נושן שמזכיר דבר מה מוכר, או אולי את משנהו. שכן בעל האבדה היה מלא מראות. תמונות קצרות התחלפו אלו באלו לנגד עיניו. הוא ידע שנועד להיות צופה, ושמח היה בייעודו.

האבדה מצאה את בעליה בשנה גשומה אחת כשהוא ניצב תחת סוכך, מסתתר מהמטר. מיציבתו הכירה בזהותו עוד ממרחק. היא חשה אליו. הוא, נחבא מפני הטיפות העורפות, הגן באצבעותיו הנתונות בכפפות על פניו, וכך פתאום, לרגע, חדל להיות צופה. האבדה הניחה עצמה על כפותיו, מתרווחת ממגע עורו מבעד לכפפות. היא התרחבה והלכה מתחושת קירבתו, והחלה מקיפה אותו, כעטיפה.

הבעלים הרים מבטו. הוא דימה שמטריה גדולה הגיעה אליו במפתיע, והיה אסיר תודה. הרטיבות לא חדרה אליו, תחת הגנתה, וכשהידק אותה אל עצמו מבלי לדעת שאבדתו היא, לא נתנה היא על כך כלל את הדעת. היא נצמדה אליו. יחדיו באו לביתו.